

лестите принуждават някои семейства да се разделят с децата си). В повечето източноевропейски страни, изострената заради кризата дискриминация и свързаното с нея отсъствие на професионално обучение, пригодно за Цигани и Чергари, води до катастрофално положение в икономически план. В Унгария, създаденият през септември 1990 г. *Офис за национални и етнически малцинства*, в един свой материал подчертава, че при Циганите „отчайващата деградация на социалното положение на този етнос изисква спешно изработване на анти-кризисна програма за подобряване на настоящото състояние на нещата“.

Подобни драматични факти в кризисен период трябва да привлекат вниманието и да накарат съответните институции да потърсят отговор на въпроса за условията, които са ги направили възможни. За щастие въпреки увеличаването на подобни случаи те не са показателни за общото състояние на циганските общности. Циганският дух все още не е угаснал. Като всяка друга култура и циганската култура се намира в състояние на непрекъснато развитие, но нейните темпове са по-ускорени, защото в нея промяната е традиция, а адаптацията — постоянна необходимост. Напук на всички, които не признават съществуването на циганската култура, Циганите в продължение на векове са носители на тяхното очевидно опровержение: ако подобна култура не съществуваше, тогава какви са основанията за непрекъснатата борба за идентичност, при положение, че интегрирането или асимилацията лесно биха решили този проблем? Ако собствената идентичност не беше по-силна от придобитите в дисперсията различия, използвани за вътрешна класификация на различните групи в социалната организация, тогава откъде идва подобие то между групите и родовете в световен мащаб — това силно чувство за принадлежност към едно общо цяло — както и общата борба в едни и същи приоритетни направления?

Ще могат ли Циганите и Чергарите да удържат своите специфични етнически характеристики, ще могат ли отново да съчетаят удоволствието да бъдат тъкмо Цигани и Чергари заедно с усещането за свобода, което дава успешната всекидневна адаптация? Съвременният период е несигурен. Може би техният стил на живот ще бъде по-малко ритуализиран и не толкова предпазван (от различните табу, от понятието за „нечистота“ и съответните пречистващи ритуали...), по-изчистен в символно отношение, по-внимателно наблюдаван, по-крехък и по-чувствителен към външ-